

**Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-
Pedagogicznych we Wrocławiu**

Forum pedagogów

**Pomoc psychologiczno-pedagogiczna
w szkołach dla dzieci cudzoziemców**

mgr Viktoriia Rachynska

Wrocław 2018

Statystyki

Liczba uczniów i dzieci w tym obcokrajowców w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez M. Wrocław oraz osoby fizyczne i prawne inne niż JST

wg SIO na 30 września 2015-2017

	30.09.2017	30.09.2016	30.09.2015
liczba uczniów oraz dzieci ogółem	105 465	101 910	99 922
- w tym nie będących obywatelami polskimi	2 338	1 450	669

Dane udostępnione przez UM Wrocławia

Statystyka

•w roku szkolnym 2017/2018 tylko do **publicznych placówek oświatowych i wychowawczych** (szczeble: przedszkolny, elementarny, gimnazjalny i ponadgimnazjalny) na terenie **Wrocławia** uczęszczało **ponad tysiąc dzieci pochodzenia ukraińskiego**:

•do **przedszkoli publicznych** - 187 dzieci z Ukrainy, tj. 82 proc. obcokrajowców (na 108 tych placówek w 44 przedszkolach nie ma dzieci ukraińskich),

•do **szkół podstawowych** - 736 dzieci, tj. 83,5 proc. wszystkich obcokrajowców (na 79 szkół podstawowych tylko w 9 nie było uczniów pochodzenia ukraińskiego).

•Jest to prawie **dwukrotny wzrost** w stosunku do roku szkolnego 2016/2017.

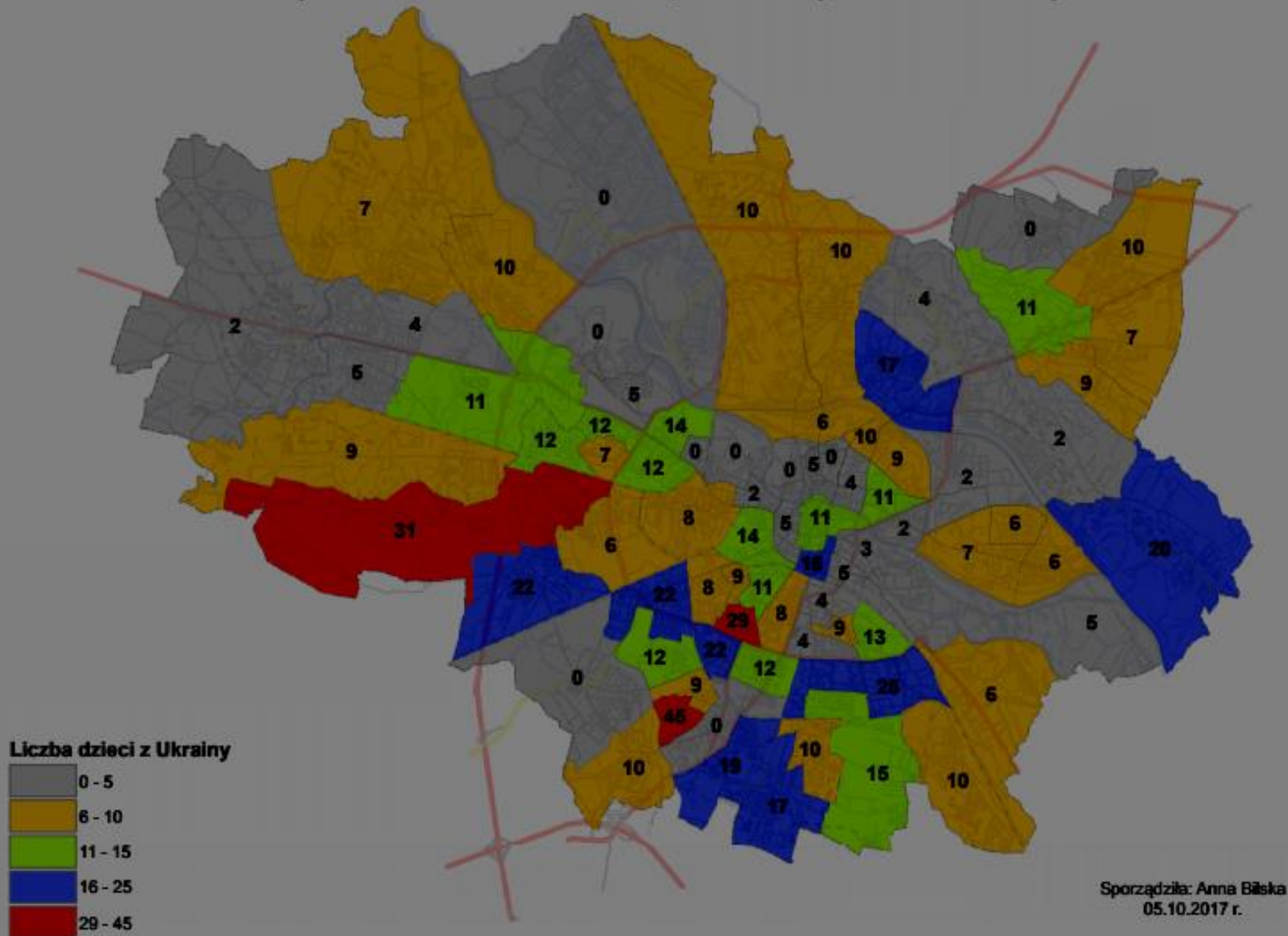
•W **gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych** kształci się 104 uczniów z Ukrainy.

•+ **przedszkola i szkoły niepubliczne.**

Informacje z artykułu R. Nowakowskiego, G. Straucholda *Ukraińcy we Wrocławiu – próba ujęcia statystycznego*. Miasto. Pamięć i Przyszłość 2 (2017) ISSN 2543-621X

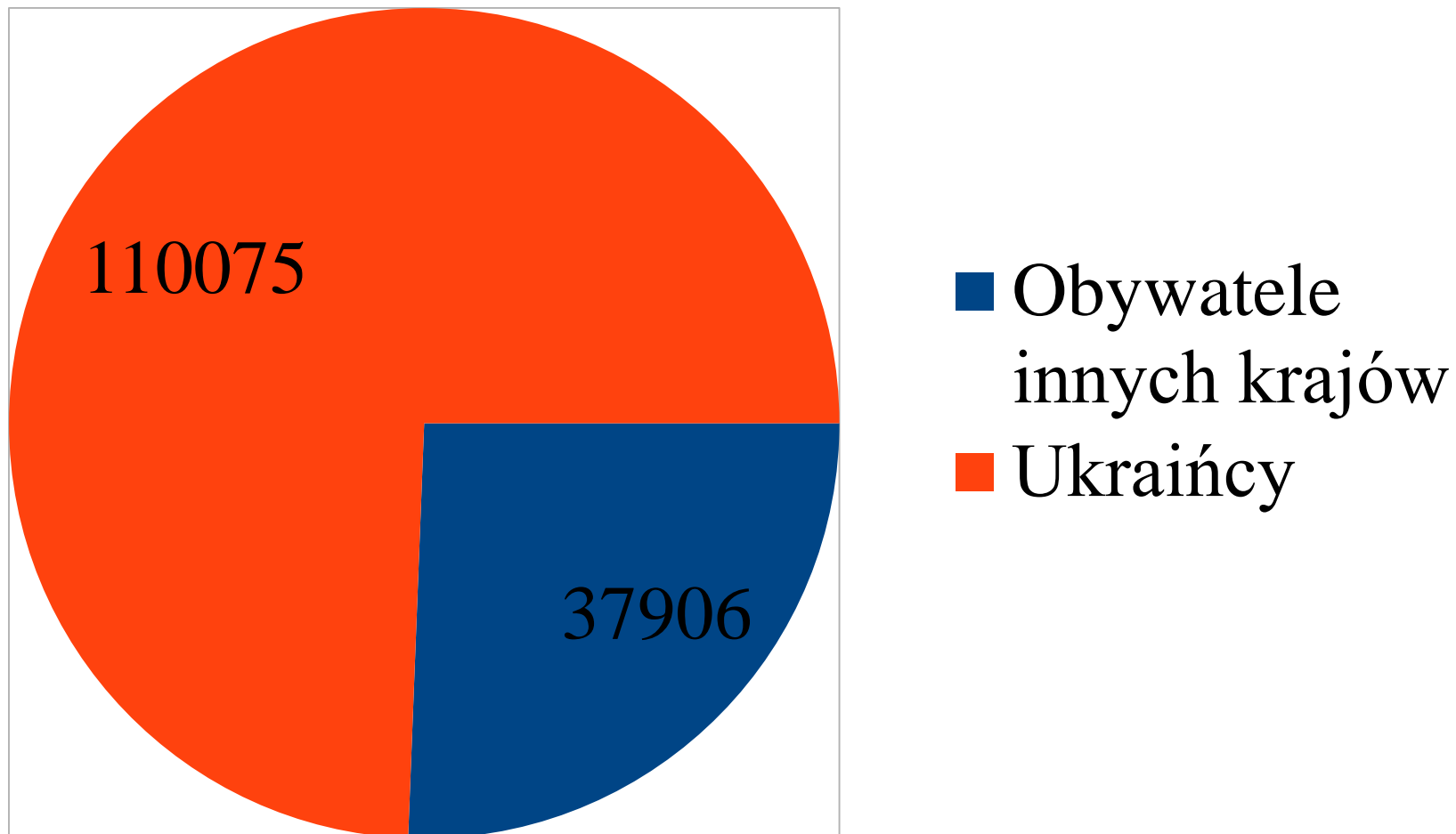
<https://miasto.zajezdnia.org/mpp/article/download/34/31>

Liczba dzieci z Ukrainy we wrocławskich szkołach podstawowych w roku szkolnym 2017/2018

Dane Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego

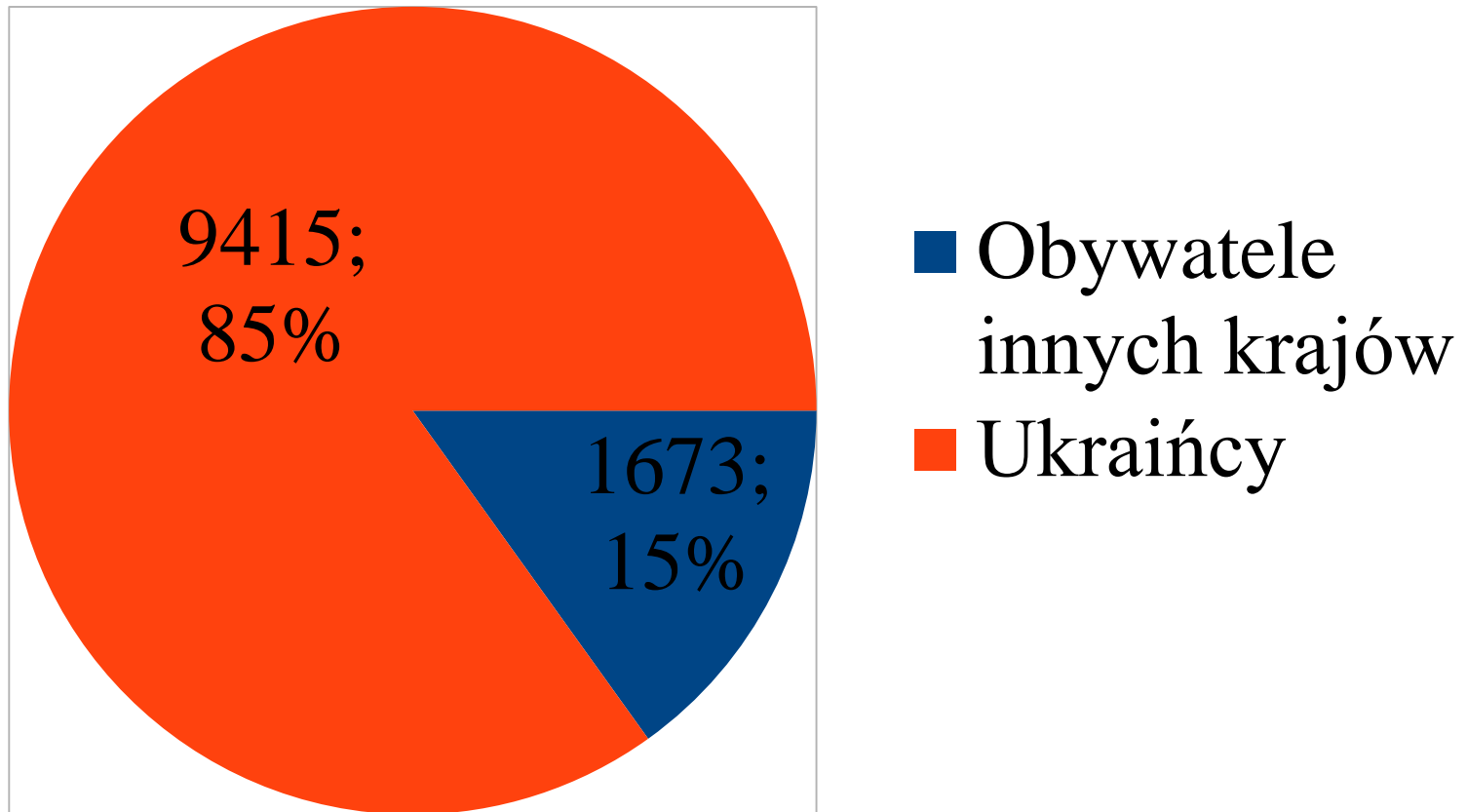
Ogólna ilość zezwoleń na pracę wydanych w Polsce w I półroczu 2018 r. = 14 7981

dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

<https://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki/>

Ogólna ilość zezwoleń na pracę wydanych w województwie dolnośląskim w I półroczu 2018 r. = 11 088

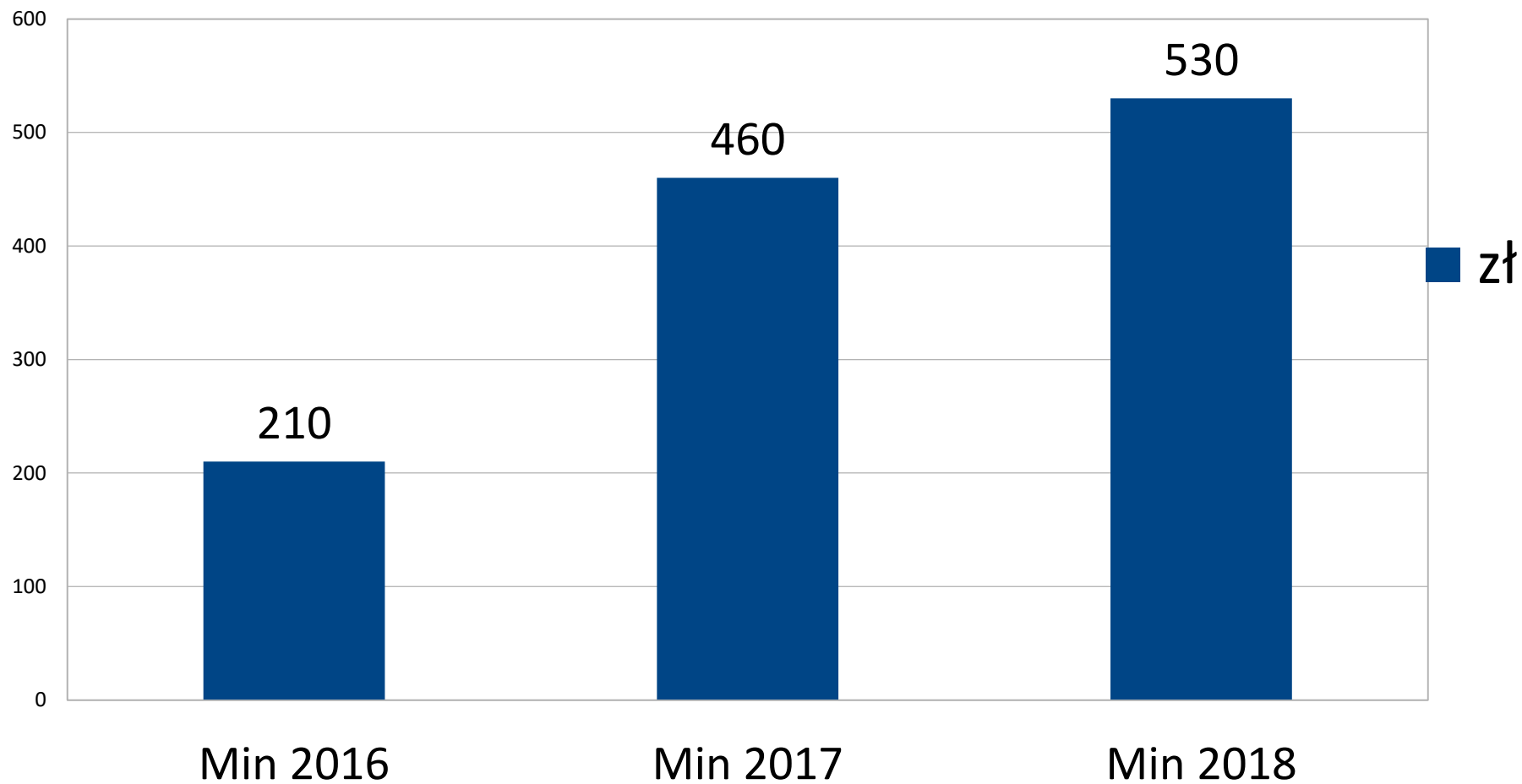

dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Dlaczego Ukraińcy są w Polsce

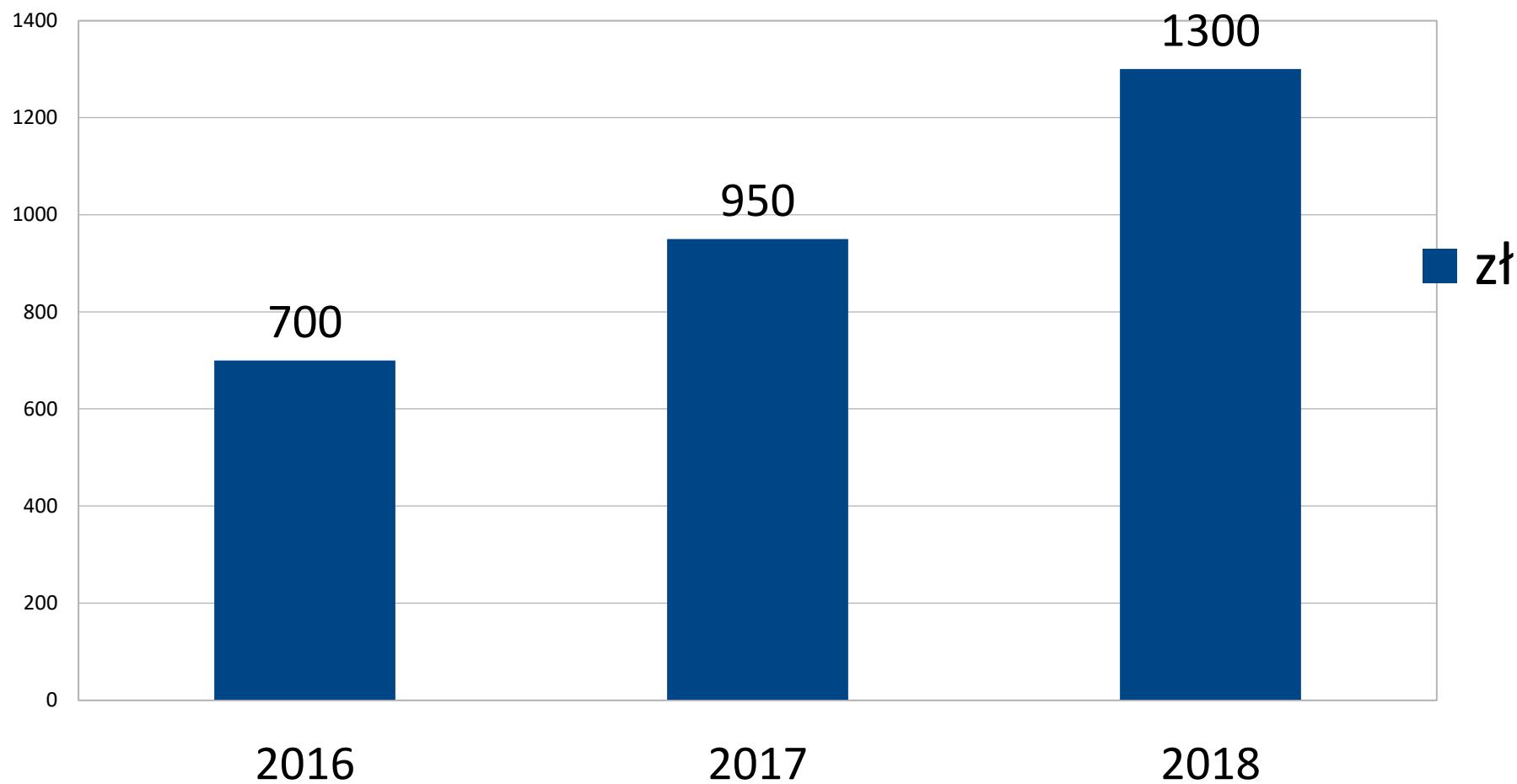
- poziom i jakość życia (stypendia, pensja, mniejsze bezrobocie),
- wojna na Wschodzie Ukrainy, aneksja Krymu przez rząd Rosyjski,
- poszukiwania stabilności, bezpieczeństwa, równego traktowania (np. w szkole)

Najniższa krajowa na Ukrainie

Średnia krajowa na Ukrainie

Prawo

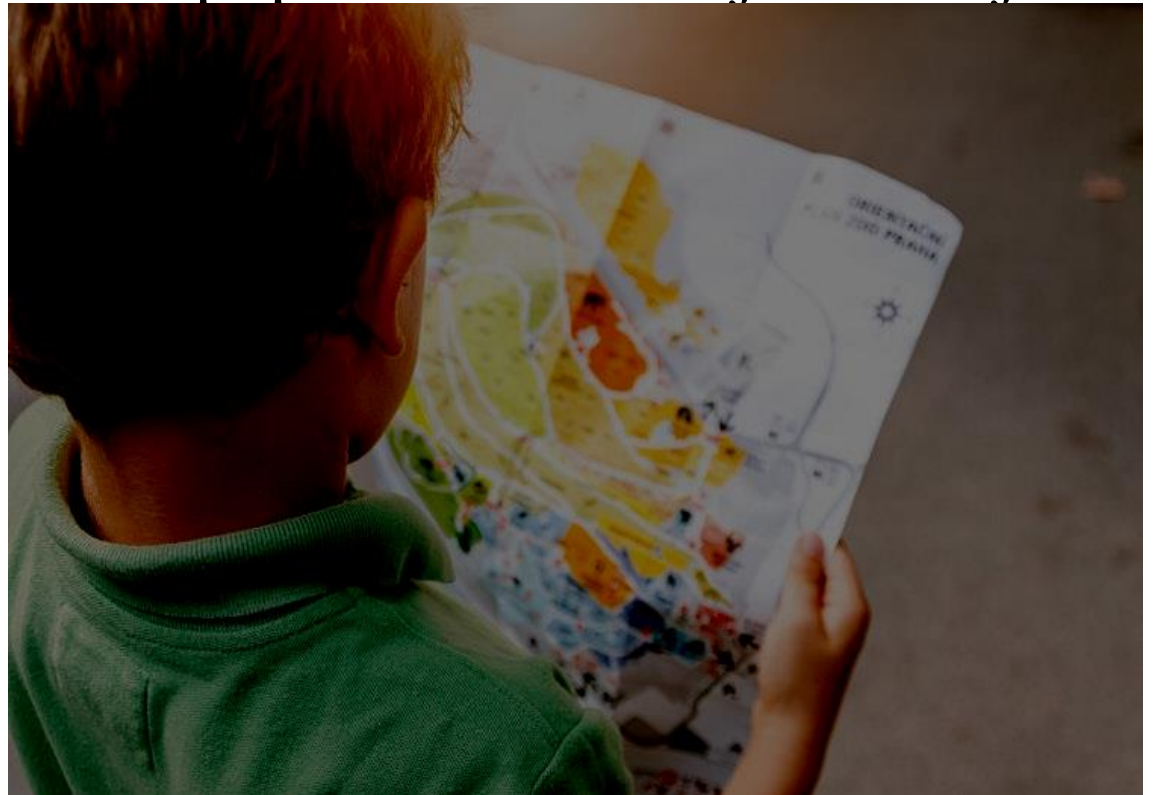
- 1) dzieci 6 lat: **obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne** w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego (art. 31 ust. 4 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe),
- 2) dzieci 7-18. lat - **obowiązek szkolny i obowiązek nauki** (*art. 35 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*).
- 3) Obowiązki te obejmują również **osoby niebędące obywatelami polskimi**, ponieważ według prawa takie osoby korzystają z nauki i opieki w przedszkolach i szkołach „na warunkach dotyczących obywateli polskich” (Art. 165 ust. 1 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe).

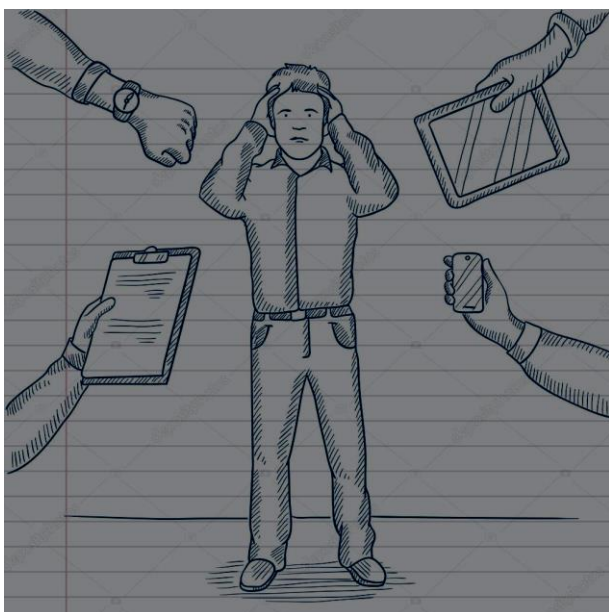
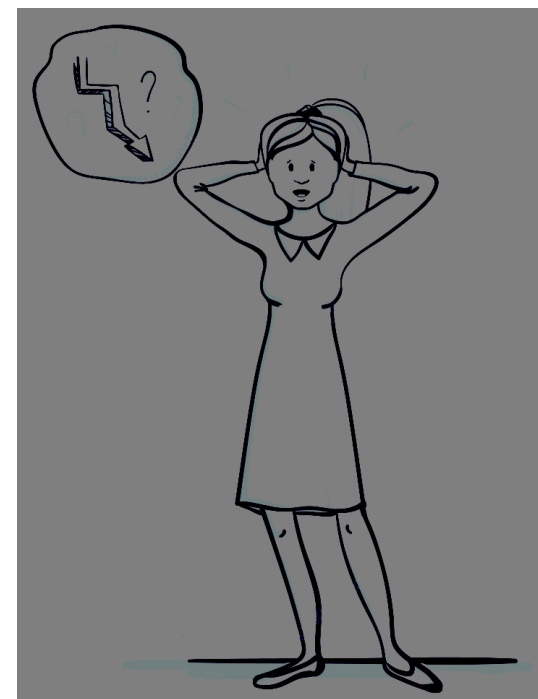
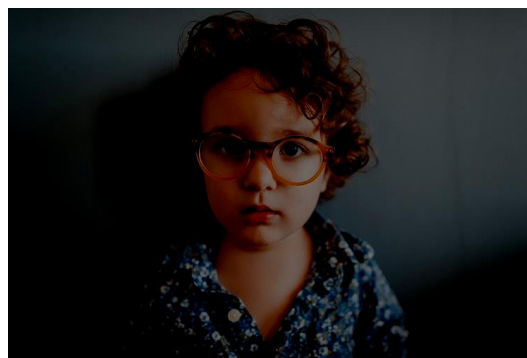
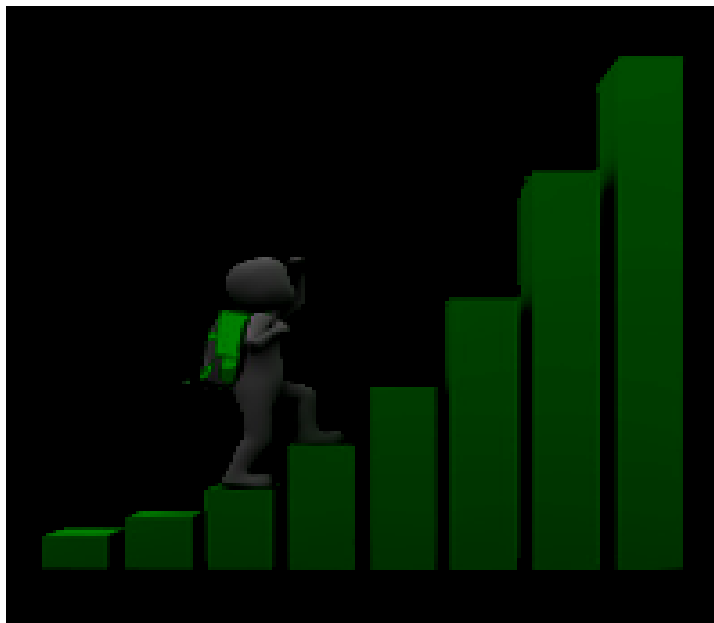
Problemy dzieci

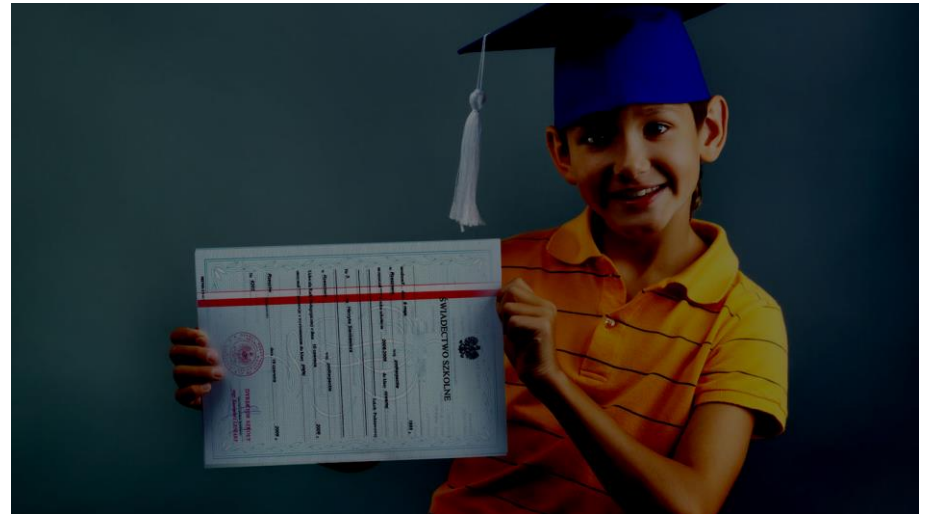
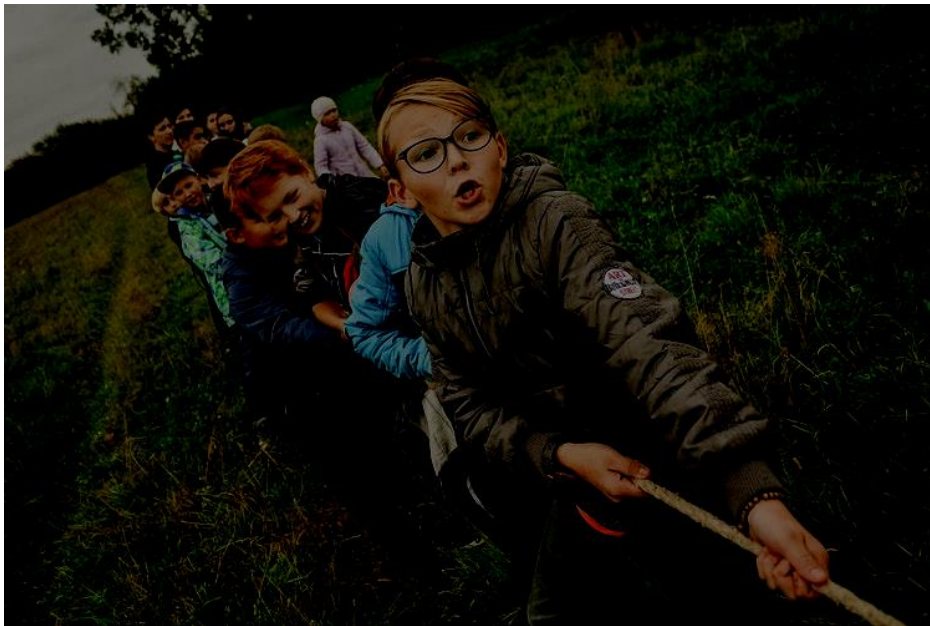
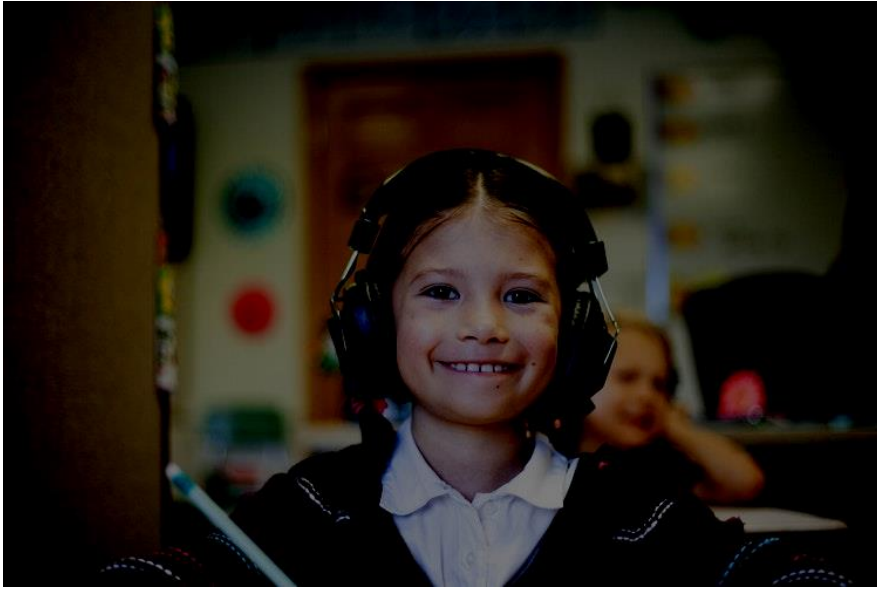
- "Bariera językowa"

- „w szkole i w społeczeństwie przyjmującym panują zasady, które w większym lub mniejszym stopniu różnią się od tych, do których dziecko jest przyzwyczajone, których się nauczyło i które się sprawdzały w poprzednim kraju/ krajach zamieszkania"

- (Z. Bauman, Ponowoczesność jako źródło cierpienia)

Problemy dzieci - c.d.

- Trudności zdrowotne, czyli niepełnosprawności różnego rodzaju.
- Trudności wychowawcze.
- Stwierdzenie gotowości szkolnej dziecka.
- Problemy natury edukacyjnej i społeczno-emocjonalnej.

Problemy dzieci – c.d.

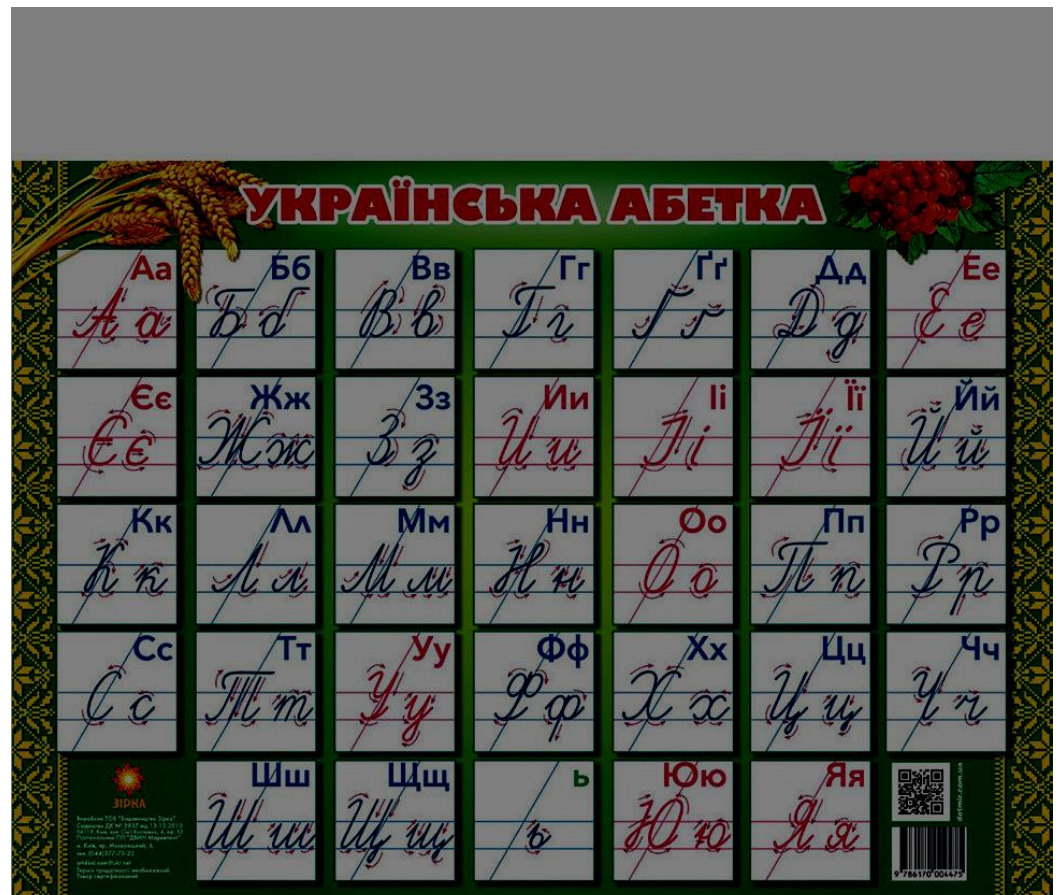
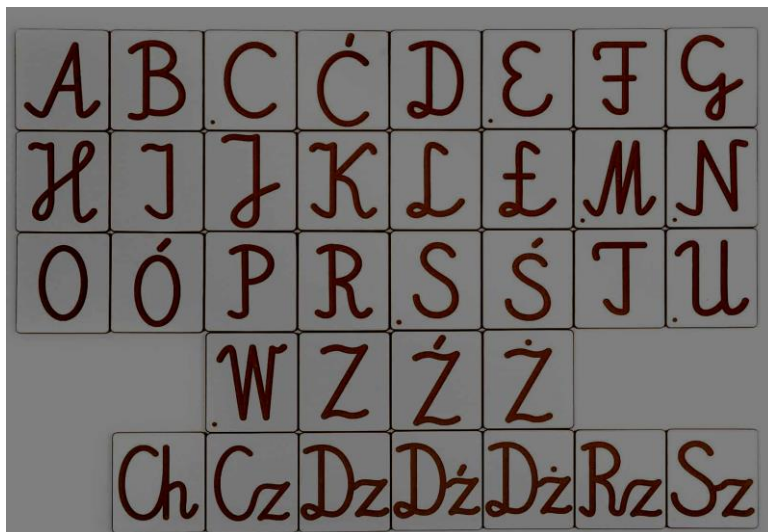
- w związku z trudnościami w nauce ucznia niebędącego obywatelem polskim często potrzebne jest **dostosowanie wymagań dydaktycznych do jego potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych**
- uczniowie ci głównie przebywają w Polsce dopiero od pary miesięcy i od tego czasu zaczęły się uczyć języka polskiego będąc już uczniami starszych klas
- ubogi zasób słownictwa, trudności z doбором słów i właściwej formy gramatycznej

Problemy dzieci – c.d.

• **Różne alfabety** (cyrylicki i łaciński) – nauka języka od początku:

• Л = Ł/ L, В = V/W, Я = Ja, Є = IE, Ш = SZ, Щ = SZCZ

• Badania fonologiczne: słabiej wypada synteza i analiza głoskowa (i na wyrazach wymyślonych)

Problemy dzieci – c.d.

- czytanie i pisanie zajmuje takim uczniom znacznie **więcej czasu** niż ich polskim rówieśnikom;
- mają problem ze **zrozumieniem** j. polskiego (teksty podręcznikowe i polecenia ze względu na precyzję języka, specjalistyczne słownictwo);
- mylą** oni **litery** w zapisie wyrazów, pomijają je, zamieniają na inne;
- niepoprawnie notują** ze słuchu;
- nierozumienie **zasad fleksyjnych i składniowych**;
- niewłaściwe używanie polskich **słów**....
- różnice programowe**: matematyka, geografia Polski, fizyka, biologia, język niemiecki, informatyka;
- inny system edukacji i oceniania** (np. tylko funkcja psychologa, a nie pedagoga w szkole; педагог = nauczyciel);
- bariera językowa → rodzice boją się iść do szkoły, nie mogą pomóc dziecku z odrabianiem lekcji

Problemy dzieci – c.d.

„Najbardziej drażni mnie... „kedy ja newiem o co chode”;

„Myślę często, że... „nikt ne chce ze mnoy snilkywatysia (rozmawiać)”;

„W szkole czuję się... „na początku źle się czułam, teraz już trochę lepiej” (po roku nauki);

„Boję się gdy... „jak stoje przy tablicy, bo ja się wstydzę mówić po polsku”.

Zestresowani – obserwowani

"Czemu Polak miałby wyciągnąć rękę?"

"Sądzę, że rozumiem"

Podstawy prawne oświaty cudzoziemców w Polsce

Rozdział 7 *Kształcenie osób przybywających z zagranicy* Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. **Prawo oświatowe** (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 września 2016 r. **w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw** (Dz. U. z 2016 r. poz. 1453);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. **zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw** (Dz. U. z 2017 r. poz. 1634);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. **w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw** (Dz. U. z 2017 r. poz. 1655);

Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 20 sierpnia 2018 r. **w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019.**

Rozdział 7 *Kształcenie osób przybywających z zagranicy* Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. **Prawo oświatowe**

Art. 165 ust. 7. Osoby **niebędące obywatelami polskimi**, podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które **nie znają języka polskiego** albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do **dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego (dodatkowe zajęcia lekcyjne – indywidualne lub w grupach)**. Dodatkową naukę języka polskiego dla tych osób organizuje **organ prowadzący szkołę**.

8. Osoby, o których mowa w ust. 7, mają prawo do **pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia**, zatrudnioną w charakterze **pomocy nauczyciela** przez dyrektora szkoły. Pomocy tej udziela się nie dłużej niż **przez okres 12 miesięcy**.

Rozdział 7 *Kształcenie osób przybywających z zagranicy* **Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe**

9. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 7, przysługuje także osobom będącym **obywatelami polskimi**, podlegającym obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które **nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki**; osoby te korzystają z uprawnienia, o którym mowa w ust. 7, **nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy**.

10. Osoby, o których mowa w ust. 7 i 9, mogą korzystać z **dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania** (w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych – indywidualnie lub w grupach - **na podstawie stwierdzenia potrzeby uzupełnienia różnic programowych przez odpowiedniego nauczyciela**) organizowanych przez organ prowadzący szkołę, nie dłużej jednak niż **przez okres 12 miesięcy**.

Rozdział 7 *Kształcenie osób przybywających z zagranicy* **Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe**

11. Dla osób, o których mowa w ust. 7 i 9, które wymagają **dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych**, a także dostosowania formy organizacyjnej wspomagającej efektywność ich kształcenia, organ prowadzący szkołę może zorganizować **oddział przygotowawczy w szkole**, w której te osoby realizują naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

15. Dla osób **niebędących obywatelami polskimi**, podlegających obowiązkowi szkolnemu, **placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca w Polsce albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości** mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i za zgodą organu prowadzącego, naukę języka i kultury kraju pochodzenia. Szkoła udostępnia nieodpłatnie pomieszczenia i pomoce dydaktyczne.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) **warunki i tryb przyjmowania** do publicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych, szkół artystycznych i placówek oraz na kształcenie ustawiczne w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, a także **rodzaje dokumentów potwierdzających poziom wykształcenia i stan zdrowia tych osób oraz sposób kwalifikowania do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr;**

2) **warunki tworzenia, organizacji oraz działania w szkołach oddziału przygotowawczego;**

3) **sposób organizacji dodatkowej nauki języka polskiego i dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania oraz nauki języka i kultury kraju pochodzenia, o których mowa odpowiednio w art. 165 ust. 7, 9, 10 i 15 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”;**

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw

§ 16. 1. Dyrektor szkoły, w której utworzono **oddział przygotowawczy**, powołuje zespół kwalifikujący uczniów, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9 ustawy, do tego oddziału. W skład zespołu wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog.

2. Liczba uczniów w oddziale przygotowawczym nie może przekraczać **15 uczniów**.

3. Nauczanie w oddziale przygotowawczym jest prowadzone według **realizowanych w szkole programów nauczania, z dostosowaniem metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów**.

4. Zajęcia edukacyjne w oddziale przygotowawczym prowadzą nauczyciele poszczególnych zajęć edukacyjnych, którzy mogą być wspomagani przez **osobę władającą językiem kraju pochodzenia ucznia**, o której mowa w art. 165 ust. 8 ustawy.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw

§ 16. 5. Na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym przeznaczają się w tygodniowym rozkładzie zajęć liczbę godzin:

1) w szkole podstawowej dla klas I–III – nie mniejszą niż 20 godzin tygodniowo;

2) w szkole podstawowej dla klas IV–VI – nie mniejszą niż 23 godziny tygodniowo;

3) w szkole podstawowej dla klas VII i VIII – nie mniejszą niż 25 godzin tygodniowo;

4) w szkole ponadpodstawowej – nie mniejszą niż 26 godzin tygodniowo.

9. W oddziale przygotowawczym w ramach tygodniowego wymiaru godzin, o którym mowa w ust. 5, prowadzi się naukę języka polskiego według programu nauczania opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.³⁾), w wymiarze nie

Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 20 sierpnia 2018 r. w sprawie szczegółowych sposobów **dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu gimnazjalnego** w roku szkolnym 2018/2019

XV. Uczniowie, o których mowa w art. 165 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe (cudzoziemcy)*, którym ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu (*na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej*)

1. **Arkusze dostosowane do potrzeb zdających:** egz. ósmoklasisty z j. pol. i/lub mat.; cz. 1. i/lub cz. 2. egz. gim.

Arkusze muszą być zamówione w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej do 30 listopada 2018 r.

2. **Przedłużenie czasu,** o którym mowa w pkt 17. *Komunikatu*, w zależności od potrzeb (egz. ósmoklasisty z j. pol. i mat., cz. 1. i 2. egz. gim.)

3. **Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali** (dotyczy egz. ósmoklasisty z j. pol. i mat. oraz cz. 1. i 2. egz. gim.).

4. **Możliwość korzystania ze słownika dwujęzycznego (polsko-obcojęzycznego i obcojęzyczno-polskiego) w wersji papierowej lub elektronicznej** (egz. ósmoklasisty z j. pol. i/lub mat.; cz. 1. i/lub cz. 2. egz. gim.). Słownik zapewnia szkoła lub uczeń.

5. Zastosowanie **szczególonych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego**, jak dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, jeżeli zachodzi taka uzasadniona potrzeba, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych dla obcokrajowców:

- ilość i stopień trudności materiału (zadania lekcyjne i domowe),
- prosty sposób przekazywania materiału edukacyjnego (+ przykłady);
- podsumowywać, powtarzać najważniejsze informacje;
- monitorowanie pracy ucznia, aby sygnalizował napotymane trudności, nauczyciel wyjaśniał wątpliwości, sprawdzał poprawność rozumienia samodzielnych zadań, ukierunkowywał tok myślenia;
- poszerzać słownictwo, formowanie poprawną wymowę poprzez głoskowanie i sylabizowanie wyrazu;
- dodatkowe zajęcia lekcyjne z j. polskiego;
- określić wymagania konieczne, zrezygnować z rozszerzonych (plany wynikowe),
- zaznaczać kluczowe fragmenty dłuższych tekstów podręcznikowych i lektur;
- w ustnej a nie pisemnej formie sprawdzać zdobytą wiedzę,
- dla utrwalania postawy zaradności i pewności siebie dla dzieci przybywających z zagranicy istotnym może być udział w dniach kultury innych krajów, gdzie takie dzieci mogą występować w roli ekspertów,
- stworzenia przyjaznego klimatu dla nowych uczniów i ich rodzin („uczniowie-przewodnicy”, Grupy Wsparcia Rodziców),
- rodzic powinien wiedzieć, jakie są wymagania, żeby ocena była pozytywna – może tłumaczyć?
- w przypadku występowania trudności natury społeczno-emocjonalnej zalecane jest objęcie dziecka/ ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną przez nauczycieli i specjalistów w trakcie bieżącej pracy z nim i/ albo udział w specjalnych zajęciach

Prawa cudzoziemców w polskiej edukacji

•**(decyzja nauczyciela)** ograniczenie ilości materiału do minimum, proste słowa, podsumowania, powtórzenia, wyjaśnienia, inny system oceniania, wsparcie emocjonalne,

•**(decyzja dyrektora Szkoły)** (*art. 165 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*) dodatkowe indywidualne lub w grupach zajęcia lekcyjne z j. polskiego (max 2 h/tyg; nie ma limitu), dodatkowe indywidualne lub w grupach zajęcia wyrównawcze z przedmiotów nauczania (do 12 mies.) (razem max 5h/tyg), “pomoc nauczyciela” władająca językiem kraju pochodzenia dziecka (do 12 mies.),

•**(na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej)** (*Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 20 sierpnia 2018 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019*) zdawanie egzaminu gimnazjalnego/ósmoklasisty: inne arkusze, dłużej, osobno, słownik, inne ocenianie.

Pytanie

.Czy jest możliwość zwolnienia z drugiego języka obcego ucznia-cudzoziemca?

.Odpowiedź: Zwolnienie z drugiego języka obcego przysługuje tylko uczniom ze stwierdzoną dysleksją. Uczniowi cudzoziemskiemu przysługuje:

.1) dostosowanie wymagań edukacyjnych do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych – **na podstawie rozpoznania** takich potrzeb i możliwości dokonanego przez **nauczycieli** i specjalistów, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe (§ 2 rozporządzenia MEN z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie *oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych*) – faktycznie zacząć z tym uczniem naukę języka obcego od podstaw;

.2) zindywidualizowana ścieżka kształcenia na podstawie opinii publicznej poradni P-P (§ 12 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie *zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*). Zwykle powodem ZŚK jest stan zdrowia ucznia, ale w jest sformułowanie "w szczególności" – czyli trudności w funkcjonowaniu, ze względu na które uczniowie tacy nie mogą realizować wszystkich zajęć edukacyjnych wspólnie z oddziałem szkolnym i wymagają dostosowania organizacji i procesu nauczania do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych, mogą wynikać nie tylko ze stanu zdrowia (może to być też niski poziom znajomości drugiego języka obcego).

Kiedy polecić rodzicowi zwrócenie się do PZPP-P

•Kiedy są wyraźne nieprawidłowości w rozwoju społeczno-emocjonalnym dziecka, adaptacji w nowych warunkach, utrzymujące się trudności w nauce.

•Zapraszamy do korzystania z ukr. wersji naszej strony internetowej:

•<http://ua.pzp.edu.pl/>

•Oraz do kontaktu: psycholog PZP **Viktoriia Rachynska**:
viktoriia.rachynska@pzp.edu.pl

•starszy wizytator Kuratorium oświaty **Beata Pazdej**:

•tel.: (71) 340 61 69; b.pazdej@kuratorium.wroclaw.pl

- **Дякую**
- **за увагу!**

